

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE RADOVANA ZÍDKA
TEMPORALITA VNÍMÁNÍ U EDMUNDA HUSSERLA

Práce Radovana Zídka o časovosti vnímání u Husserla má dvě výrazně odlišné části: v prvních čtyřech kapitolách podává autor důkladnou rekonstrukci Husserlova pojetí vnímání, nejprve vnímání obecně, na základě přednášek *Ding und Raum*, posléze s důrazem na jeho časové ustrojení, jak je zachyceno v analýzách *Přednášek k fenomenologii vnitřního časového vnímání*. Na jedné straně se tento výklad drží blízko textů samých, na druhé straně si zde autor rozložením důrazů připravuje půdu pro závěrečnou, pátou kapitolu, v níž přichází se samostatným a vůči Husserlovi kritickým pohledem na problém časového vědomí, v němž je implicitně obsažena i výhrada vůči transcendentálně-fenomenologické pozici vůbec.

Ve výkladu tří základních konstitučních „vrstev“ (absolutní tok vědomí, akty vnímání jako imanentní jednoty a vnímané předmětnosti), které Husserl v *Přednáškách* zachycuje rozlišením „podélné“ a „příčné“ intencionality, podtrhuje R. Zídek rozdíl mezi intendovanou transcendentní identitou ukazujícího se předmětu, nezávislou na uplývání konstituujících aktů, a imanencí těchto aktů v nastávání neustále nových *Ted'*.

Základní problém Husserlovy koncepce, který z tohoto výkladu vyvstává, tkví podle autora v tom, že je v ní zanedbán rozdíl, jenž vládne mezi vztahy trvání (konstituce předmětnosti v retenčně-protenční souvislosti) a vztahy nastávání (nového). Diference nastávání je u Husserla chápána vlastně z hlediska trvání, tzn. jako modifikace v rámci kontinuity, ale nikoli jako skutečný zlom.

Zatímco z hlediska trvání a jeho kontinuity je každé nové *Ted'* jen ideální hranicí, z hlediska toku vědomí je původním vznikem nového časového místa. Proto podle R. Zídka novost *Ted'* nespočívá v pouhé modifikaci, nýbrž je obsahovým zdrojem novosti. Jak ukazuje jeho pozměněný graf časového vědomí, v každém novém okamžiku se nově ustavuje celá řada časového vědomí, a to způsobem, který je ne-průhledný, nepředvídatelný.

V této neprůhlednosti je podle autora založena i bytostná ne-úplnost, ne-celost vnímání jako takového a nakonec také možnost každé skutečné změny. Význam neprůhlednosti není tedy pouze negativní: neprůhlednost je zároveň i indexem tvůrčího charakteru zkušenosti, ba skutečnosti samé. Pro fenomenologickou pozici by z takové revize vyplynula nutnost opustit transcendentální půdu vědomí jako absolutního základu konstituce světa a přesunout důraz na konečnost zkušenosti, na její vydanost ne-průhlednému

„nastávání“. V konečném důsledku vede tato úvaha k nahlédnutí dočasnosti každého zprůhlednění, včetně každé filosofické pozice.

Příkré protipostavení (de facto ne-časové) identity jevícího se předmětu a radikálně časové difference nastávání nových Ted' se mi jeví jako diskutabilní, především proto, že autor přejímá jako výraz časové diskontinuity Husserlovo „formální“ nastávání nových Ted', třebaže je sám chápe novost *obsahově*. Vztah trvání a nastávání nového v rámci časové zkušenosti je obtížně uchopitelný mj. proto, že se obojí na časovém průběhu podílí, ale zároveň jedno druhé přesahuje (svým smyslem i fakticky). Časová přítomnost je sice odkázána na diskontinuitu, potenciálně radikální, ale je otázka, zda ji lze uchopit v podobě nastávání Ted' jako „prazdroje bytí a vědomí“.

Podobné pochybnosti však již přesahují rámec předložené práce. I z nich je však patrné, že autor dokázal ve své práci proniknout do spleti Husserlových úvah nejen hluboko, nýbrž i svébytným a produktivním způsobem. Jeho práci navrhuji hodnotit jako výbornou.

prof. PhDr. Pavel Kouba